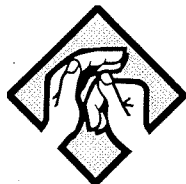

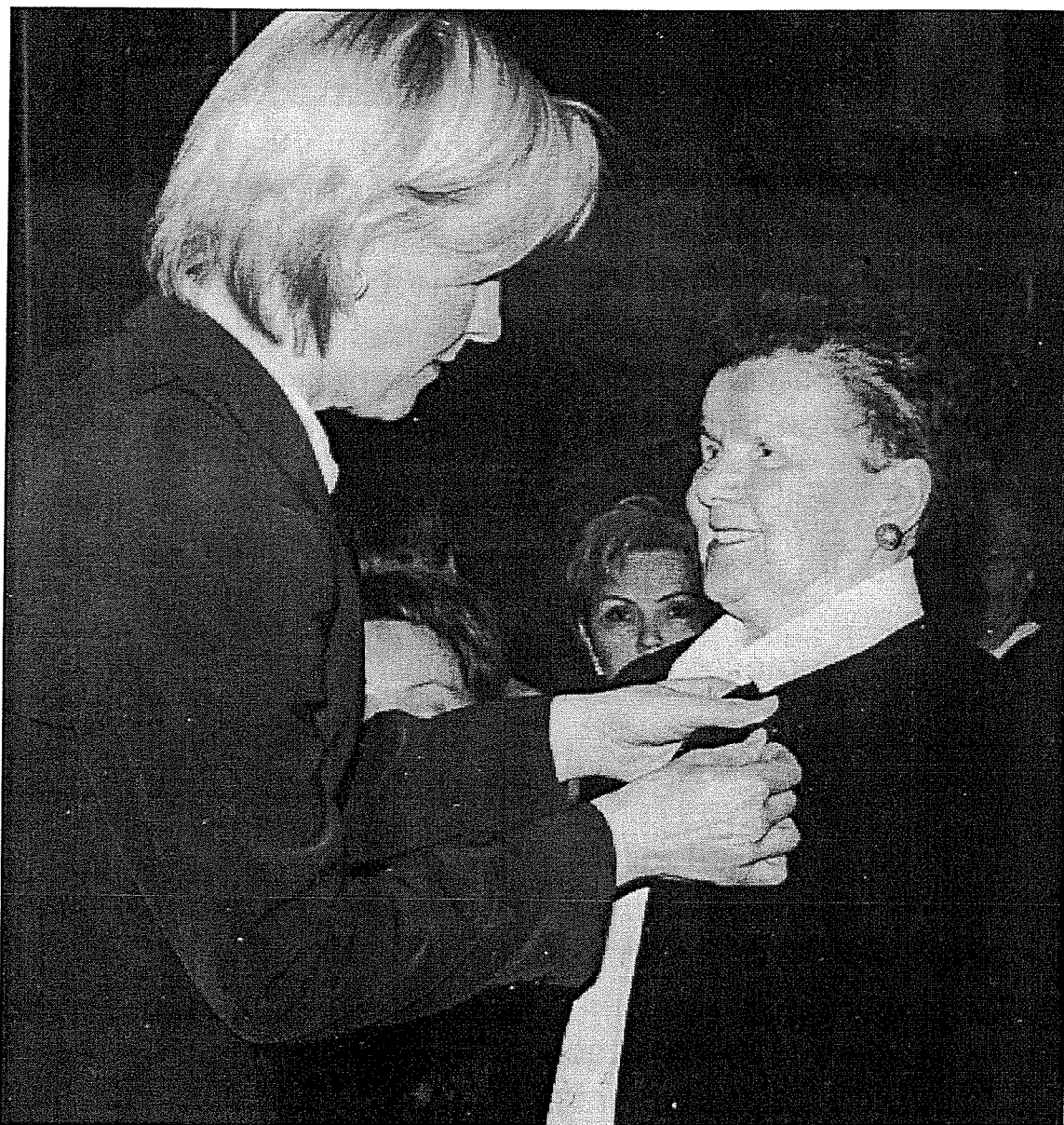
KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands

Dövblindarf

Juni 3/2002

Moderskapets lycka!

Innehållsförteckning

Sommaren är här.....	3
Katri Pyykkö	
De unga använder datorer för studierna.....	4
Rauno Jäntti	
Samarbete viktigt för de unga.....	5
Katri Pyykkö	
Vi är dövblinda och synhörselskadade.....	6
Ulla Kungas	
Ett rekordantal deltagare mötte upp i Björneborg.....	7
Ekon från vårfesten sedd från styrelsetaburetten.....	8
Raimo Korpela	
Klubbarna i riksdagshuset.....	9
Katri Pyykkö	
Ahti är Karelare.....	11
Raili Karisaari	
Mitt i prick med vibrationssikte.....	13
Hannu Pietikäinen/Jaakko Tiittanen	
Om man nu snubblar över alla runda bollar - än sedan då.....	14
Timo Peltomäki	

Moderskapets lycka! Elsi Kauppinen förlänades Finlands Vita Ros ordens medalj..	16
Katri Pyykkö	
Doftande minnesrika skatter.....	18
Eila Särkimäki	
Dofternas bilderbok.....	19
Oiva Hellman	
Systemet med personlig assistent utvecklas.....	21
Katri Pyykkö	
Definition av dövblindhet och organisationens service.....	22
Terhi Pikkujämsä	
Tio frågor.....	25

Pärbild: År 1942 förlänades alla Finlands mödrar frihetskorset. Från och med år 1946 har alla förtjänstfulla mödrar erhållit Finlands Vita Ros orden, I klass medalj. På bilden erhåller Elsi Kauppinen sin egen av omsorgsminister Eva Biaudet år 2002. Foto: K. Pyykkö

Sommaren är här

Under sommaren är livet lugnare men för Finlands Dövblinda r.f. är också sommaren en tid för verksamhet. I år är Helsingforsnejden målet för många klubbar. Klubbarna besöker bl.a. Sveaborg, Kekkonen-museet på Ekudden och Borgbacken. Ungdomarna å sin sida är ute på äventyr i Muonio. En stor skara dövblinda samlas till semester- och idrottsläger i Kannonkoski i Pispala.

De som deltar i de olika aktiviteter som organiseras av föreningen är aktiva organisationsmedlemmar. Tröskeln för att delta kan verka hög. Man känner rädsla inför främmande människor, man har obehag för främmande miljöer och resan förskräcker.

Men man lär snabbt känna dessa främlingar, de problem som en dålig syn och hörsel förorsakar beaktas och man sköter väl om säkerheten vid lägren och kurserna. Man kan resa tillsammans med tolk eller ledsagare. Samla mod, var en smula nyfiken och delta. Inom klubbverksamheten roar man sig också om man tar upp allvarliga frågor och ger information. Det lönar sig att njuta av livet i trevliga människors lag.

Sommaren är alltid tillväxtens tid. Olika dofter fyller näsan och ljumma vindar känns behagliga i solskenet. Sommarens aromer och olika dofter känns starkare än vårens dofter men de sköljer över oss fina minnen från svunna år. Känslan av en doft kan ta fram ett minne, ett gammalt fotografi eller en sinnesförmimelse. Vid minnet kan näsan förmimma hur det doftade och huden känner hur solen värmede huden. I sina tankar kan människor komma ihåg olika saker men i detta nummer av tidningen kommer vi att minnas gångna tider mera ur sinnesförmimelsernas synvinkel.

Under vårens lopp har många personer haft trevliga upplevelser. På Mors Dag fick Elis Kauppinen Finlands Vita Ros medalj och Kati Alanen fick den ledarhund hon önskat sig.

Jag önskar också alla andra trevliga minnen av den här sommaren. □

Katri Pyykkö
Chefredaktör

De unga använder datorer för studierna

Rauno Jäntti

Idag använder något över 40 syn- hörselskadade ungdomar datorer. Hjälpmidlen och hjälpprogrammen har utvecklats otroligt under de senaste åren. Detta gör de syn- och hörselskadade ungdomarna jämbördiga med övriga ungdomar i användning av datorer. Våra ungdomar använder Internet och e-post effektivt och i stor utsträckning. Också spel och annat trevligt hör till saken.

Vid skolarbetet är datorn ett viktigt hjälpmedel. Utan datorn skulle studierna vara svåra att genomföra och ta lång tid i dagens grundskola. Många lärares inställning till användning av datorer under lektionerna är uppmuntrande.

Syn- och hörselskadade elever har en bärbar dator som de använder i skolan under lektionerna. I detta nu utnyttjar nästan alla ett förstörande program i skolan. Ingen av dessa elever använder ännu talsyntes. Några elever har andra hjälpmedel som de kan koppla till datorn såsom läs-TV, tavelkamera och skrivare. De har samma hjälpmedelspark hemma.

Studierna är enklare idag eftersom man i stor utsträckning också använder elektroniska böcker. Man behöver inte skanna in böcker i datorns minne eller läsa med hjälp av läs-TV. Alla elever använder dessa elektroniska böcker.

ADB-undervisningen i skolorna är idag både mångsidig och bra. Man tar bl.a. upp textbehandling i skolorna och gör upp sin egen www-sida på Internet. På så sätt får också de syn- och hörselskadade eleverna en god grund för fortsatta studier t.o.m. vid universitet.

Skolelever och övriga studerande får en dator med tillhörande hjälpmedel av Fpa. Om en ungdom har ett kombinerat handikapp som konstaterats av en läkare eller om han är synskadad är det möjligt att få en dator på högstadiet. Man anhåller om den under vårterminen på åk 6 i lågstadiet. Döva har en möjlighet att anhålla om en dator först under gymnasietiden. □

Samarbete viktigt för de unga

Katri Pyykkö

Finlands dövblinda r.f. har redan under många år haft aktiviteter för ungdomarna. Tidigare medlemmar av ungdomsklubben har utvecklats till aktiva organisationsmedlemmar och anställda vid förbundet. Dragare för klubben är idag 18-åriga Marianne Mielityinen. Hon konstaterar att en del av dagens klubbmedlemmar säkert också kommer att bli aktiva medlemmar i Finlands Dövblinda r.f. Ett antal av dem är redan nu intresserade av verksamheten medan ett antal inte är det. Tiden får utvisa.

Verksamhet tillsammans med sina gelikar

Ungdomsklubben träffas relativt sällan, ca 2-3 gånger per år. Deltagarna är i huvudsak Usher-ungdomar. Ett tiotal ungdomar är aktiva. Andra deltar då och då. Marianne konstaterar att deltagandet växlar beroende på vars och ens livssituation. Ungdomarna studerar och har också andra intressen. Det är ofta svårt att hitta ett gemensamt ledigt veckoslut. Marianne beklagar sig en aning över att hur mycket man än informerar och

meddelar om verksamheten och träffarna så kommer ungdomarna ändå inte. Verksamheten är dock beroende på alla ungdomars insats och intresse.

Marianne tycker om klubbverksamheten. Man diskuterar olika frågor i klubben, man planerar resor och gör en tidning. Hon tycker att det är underbart att vara tillsammans med sina gelikar och att tillsammans med dem planera allt möjligt trevligt: "Och jag anser att ungdomsklubben är viktig för de unga, man får stöd där och trevlig verksamhet".

"Raksutin" - den egna tidningen

Klubben publicerar tidningen "Raksutin" på våren och hösten, d.v.s. två nummer per år. Tidningen innehåller aktuella frågor, ungdomarnas egna historier, teckningar och dikter och vitsar. Det är nu Marianne, Katja and Anu som gör tidningen. Det är mycket "flick-power" men man skulle också behöva en manlig synvinkel säger Marianne och fortsätter: "Vi tycker

alltid att det är roligt att göra tidningen. Vi träffas och diskuterar tidningens olika teman och börjar planera tidningen”.

Marianne tror att tidningen är viktig för Usher-ungdomarna. När de läser den får de känslan av att detta är min egen tidning som förstår just mig. ”Många har sagt åt mig att de alltid gläder sig då de får tidningen med posten”.

Välkomna med - ungdomar!

Klubben har en omfattande internationell verksamhet. Det nordiska samarbetet tillsammans med Usher-ungdomarna är viktigt. Gemensamma läger förstärker vänskapen. Marianne anser också att samarbete mellan olika kulturer berikar livet. ”Vi lär oss av dem och de lär sig av oss.”

”Vem som helst kan när som helst komma med i verksamheten. Det behövs ingenting annat än en smula mod. Det gäller bara att säga att ni är intresserade av att komma med”, säger Marianne leende.

Och naturligtvis roar man sig i klubben.

Marianne önskar alla en underbar och varm sommar. ”Ungdomar! Kom att skriva till ”Raksutin” - vi möts på lägren! Kram!” □

Vi är dövblinda och synhörselskadade

Ulla Kungas, ordförande

I februari-numret 2/2002 av tidningen Tuntosarvi diskuterades begreppet kommunikationshandikapp. Åsikterna har varit många och frågan har fått både dövblinda / syn- hörselskadade och också andra personer att fundera över begreppet. Frågan har väckt både positiva och negativa tankar kring detta begrepp. Men det är svårt att avgöra hur det finländska samhället ställer sig till denna benämning.

Både jag och personer som varit i kontakt med mig om denna fråga hoppas att vi inte använder uttrycket kommunikationshandikapp eller -handikappad i något som helst sammanhang. Vi är dövblinda eller syn- hörselskadade, Vi är vanliga människor som har grava brister beträffande vår hörsel eller syn. Vi utvecklar våra egna kommunikationsmetoder och -system så att vi kan delta i den samhälleliga utvecklingen.

I vår gemensamma förening har vi två olika kulturer, vi har den finländska kulturen och de teckenspråkigas kul-

tur. Det är viktigt att samhället uppfattar detta. Det är viktigt att vi framledes använder en saklig terminologi, d.v.s. dövblind och syn- hörselskadad. Vi har inget behov av termen kommunikationshandikapp.

Ulla Kungas tackar för valet till Kulturperson. "Det är ni som skall ha tack, kära medlemmar! Jag vill dela detta med er eftersom ni har varit ett stöd både i medgång och motgång. Jag kommer att behöva er så länge jag lever. Det finns ännu mycket att förbättra beträffande teckenspråket och de svagares ställning - vi har mycket arbete som bör utföras." □

Ett rekordantal deltagare mötte upp i Björneborg

Finlands Dövblinda r.f.:s årsmöte vid Merihotelli Yyteri under det första veckoslutet i maj samlade ett rekordantal medlemmar. Över femtio medlemmar deltog i mötet. Innan mötet började kungjorde ordföranden för redaktionsrådet Riitta Ruissalo årets kulturperson 2001. Hon är Ulla Kungas. Efter det framförde stadsdirektören i Björneborg Martti Sinisalmi stadens hälsning.

Under kvällen var det fest. Klubben i Satakunda svarade för programmet. Man hade dans och annat trevligt

program. Många hann också besöka Badhotellets badinrättning för att koppla av och bada bastu eller också idka friluftsliv. Som mötesplats betraktad var badhotellet i Yyteri trevligt. Beträffande belysningen hade man en del problem. Servicen var vänlig och bra.

Landsortstidningen Satakunnan Kanssa och Björneborgstidningen Uusi aika uppmärksammade de dövblindas möte och berättade om de dövblindas situation i Satakunda. □

Ekon från vårfesten sedd från styrelsetaburetten

Raimo Korpela, vice ordförande

Ur styrelsens synvinkel är det viktigaste målet med föreningens möte att ett stort antal medlemmarna deltar, att de är nöjda med mötet och naturligtvis dessutom att de beslut som bör fattas kan behandlas sakligt och utan brådska. Hur lyckades vi med detta under vårmötet i Björneborg? Det är naturligtvis deltagarna som kan avgöra om de varit nöjda.

Ett större antal deltagare än kanske någonsin under den tid vi infört systemet med två årsmöten anmälde sig till mötet. Några var frånvarande men trots det hade vi över 50 deltagare. Det är många för en så här liten riksfattande förening. När det gällde behandlingen av sakfrågorna lyckades vi inte riktigt bra heller vid det här mötet trots att de egentliga frågorna som skulle tas upp under vårmötet kunde behandlas under den första dagen, lördagen. Ur styrelsens synvinkel var det naturligtvis viktigt att bokslutet kunde fastställas och att ansvarsfrihet kunde beviljas. Unders-

kottet i resultaträkningen förde dock med sig mera diskussioner än vanligt. Styrelsen och de ledande tjänstemännen bör dock i framtiden följa upp ekonomin noggrannare så att situationen inte upprepas.

På söndagen hann man behandla medlemmarnas stadgeförslag som dock inte fick den erforderliga tre fjärdedels majoriteten bakom sig. Man hann inte behandla styrelsens stadgeändringsförslag. Styrelsen bör allvarligt fundera över mötesförfarandet och en förbättring av hur man kunde behandla ärendena flexiblare. Man kan inte heller korrigera stadgarna om inte styrelsen i sin helhet står bakom förslagen. Man kunde förmoda att detta redan står klart för var och en.

Styrelsen kommer att förbereda höstmötet med omsorg så att allting fungerar väl och att ärendena kan behandlas. □

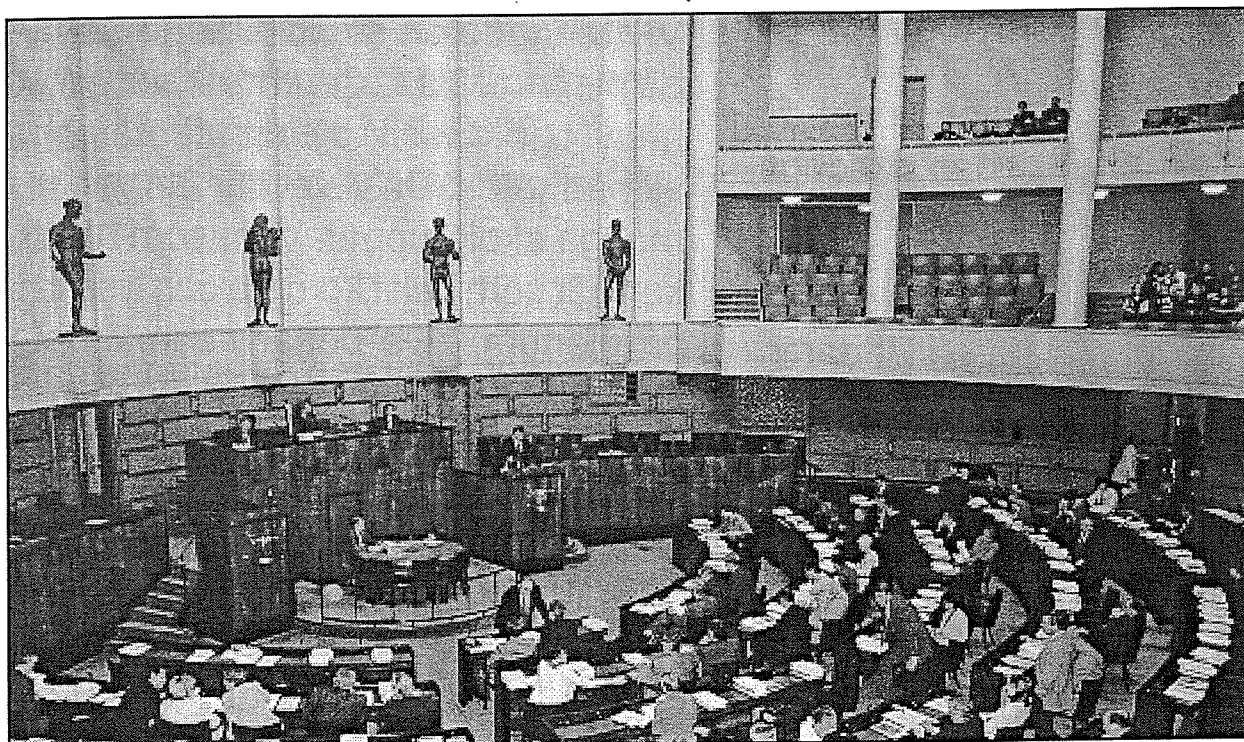
Klubbarna i riksdagshuset

Text och bilder: Katri Pyykkö

Varkausgruppen från Kuopioklubben och klubben från Kouvola gjorde en utfärd till ett vårligt Helsingfors. På programmet stod ett besök till riksdagshuset och det verkade vara en ganska lyckad utfärd. Väntan i det blåsiga vårvädret störde inte för vi tävlade om vem som såg det största antalet riksdagsmän. Den som såg den första riktiga ministern vann.

Rundvandringen var ganska kort men vi stannade länge och i lugn och ro upp vid intressanta platser. Som avslutning satt vi på läktaren och lyssnade på plenum.

Mobiltelefonerna och väskorna måste vi lämna i garderoben och sedan måste vi gå genom säkerhetskontrollen. Vi gick flera våningar upp för trapporna till förrummet till huvudentrén. Vi fortsatte upp till andra våningen som är huvudvåningen i riksdagshuset. Vi bekantade oss med Statssalen som befinner sig utanför plenisalen. Det fanns mycket intressant att bekanta sig med i salen. Överallt i riksdagshuset har man lyckobringande rosenfigurer som dekorationer. De fanns i trapphuset och på armstöden i Statssalens breda stolar. I Statssalen fanns dessu-

tom stora byster av Finlands presidenter. Dem fick man känna på. På Kekkonens byst saknades den nedre kanten av glasögonen och Ståhlbergs mustascher var imponerande. Bysterna var skulpterade i olika stenarter.

Den centrala punkten i andra våningen är plenisalen där riksdagsmännen samlas till plenum. Utomstående har inte rätt att gå in dit. Allmänheten kan lyssna på plenum från läktarna. På den nedre läktaren finns en väl fungerande induktion vilket gör att man lätt kan följa med riksdagsmännens inlägg. Det finns ingen induktion på den övre läktaren. Akustiken i salen är god. Vår guide berättade att man varnar riksdagsmännen för att tala om alltför stora hemligheter i plenisalen. De kan troligen höras i andra ändan av salen och upp på läktarna. Man måste dock påpeka att de riksdagsmän som deltog i plenum tisslade och tasslade och sprang ut och in i salen då plenum börjat. Få av dem lyssnade på den riksdagsman som hade taltur.

I plenisalen finns det fyra sektorer där riksdagsmännen sitter enligt partigrupp. Sektorerna smalnar av närmare talmannens podium. Till höger om talmannen från läktaren sett sitter regeringen. På andra sidan sitter tjänstemän. Ovanför dem alla finns Wäinö Aaltonens skulpturserie Arbete och framtid. Den består av fem skulp-

turer som från vänster till höger heter Nybyggaren, Andligt arbete, Framtiden, Tro och Skördemannen.

Guiden hade också med sig en planritning i relief både av riksdagshusets omgivning och av själva huset. Dessa studerade vi noggrannare uppe på läktaren före plenum.

Vi stannade en stund för att lyssna på plenum. På läktaren finns utrymmen för pressen, diplomaterna och allmänheten. Då vi var där fanns där många skolgrupper. Vem som helst kan när som helst komma och lyssna på plenum. De börjar i allmänhet klockan 14. Allmänheten kommer in i riksdagshuset via den dörr som finns till vänster om trappan d.v.s. den sida som ligger mot centrum. Ingången finns ungefär vid mitten av trappan vilket innebär att man inte behöver gå upp för alla trappor. □

Ahti är Karelare

Text och foto: Raili Karisaari

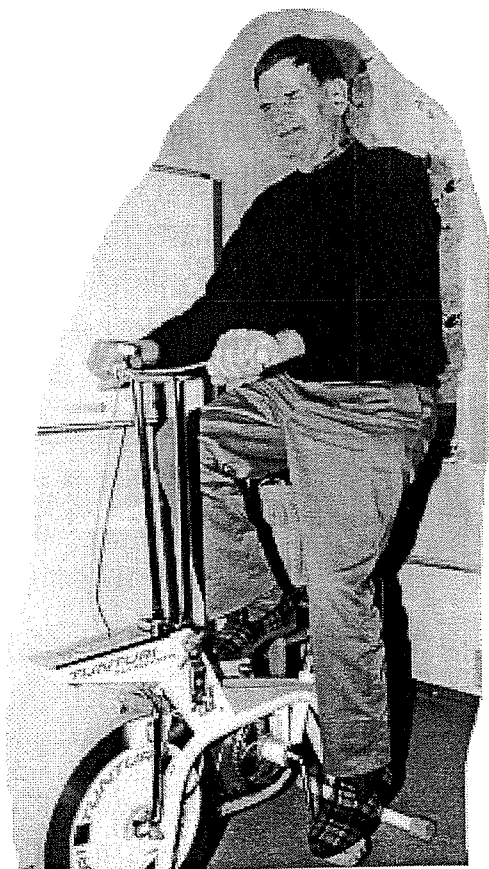
Det är mars och vårdagjämning då jag besöker Irma och Ahti i Ojakkala. I tät dimma kör jag igenom Nummela. Efter en liten felkörning parkerar jag min bil på gården till ett rymligt egna-hemshus.

Inom dövblindkretsen känner man Ahti som en aktiv idrottsman. Irma minns man för hennes delikata mat-recept. Ahti Myyrä förevisar stolt sitt prisskåp. På väggen hänger en lång rad medaljer. Han har fått inalles 65 guldmedaljer, lika många silvermedaljer och antalet bronsmedaljer minns han inte ens. I skåpet finns vaser, skedar, pokaler och andra pris. På skåpet står två pokaler, den ena Årets Motionspokal NKL 2000 och på den andra står det "Hederspris SM 1987".

Ahti är född i Karelen nära Viborg. Ahti berättar att han varit hörselskadad sedan han var 2 år. Han förlorade synen på ena ögat som 6-åring på grund av en olycka. Trots det gick han i normalskola. Det var besvärligt att gå i skolan eftersom han måste lämpläsa och han bara såg med ena ögat. Han klarade sig dock igenom

skolan och vid sidan om inledde han också sin idrottsbana. Intressantast var friidrott och skidåkning. Som 15-åring började han också intressera sig för boboll.

År 1975 deltog han för första gången i friidrottstävlingar för synskadade. Han var framgångsrik och intresserad och har efter det varit med nästan varje år. Hans intresse för idrott har hållit i sig ända till idag. - Och det fortsätter så länge jag kan röra på

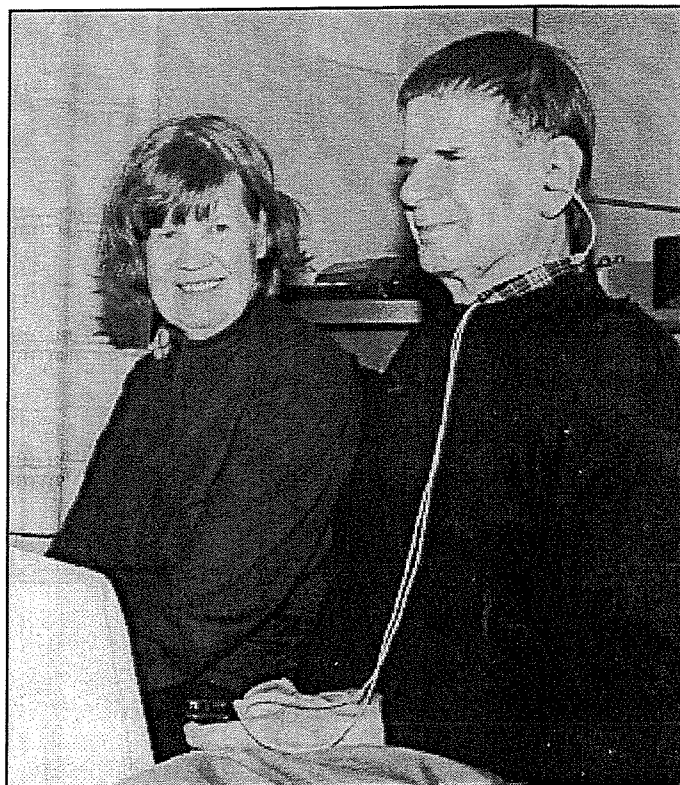
benen säger Ahti. Och varför skulle jag inte kunna det. Ahti tränar ju flitigt. I övre våningen har han en tyngdlyftningsstång, motionscykel, roddapparat och löpmatta. Med hjälp av dem tränar han regelbundet så att musklerna hålls i trim. För sin ålder (72 år) ser Ahti ut som en vältrimmad man som inte besväras av överflöds-kilon.

Landsortsmiljö

Ahti bor i Ojakkala i Vihtis. Egnahemshuset har han ärvt av sina föräldrar. Gårdsplanen har en air av gammal landsortsmiljö med sina buskar som omger gårdsplanen. Där finns också en ladugård och vidsträckta åkrar. Från köksbordet kan man titta på harar som hoppar på åkern.

I slutet av mars är miljön vintrig, men man kan föreställa sig hur gårdsplanen ser ut på sommaren. En välskött gräsmatta, blomsterodlingar och buskar här och där. Ahti berättar att det är ett rejält arbete att klippa gräsmattan eftersom gårdsområdet är ganska stort. Han sköter dock klippningen av gräsmattan själv.

Ahti har gått trädgårdslinjen på Mäntsälä invalidstiftelses lantbruksskola. År 1962 sålde man djuren. Tillsammans med sin bror började han odla kål. Som mest hade man 7 hektar

kålodlingar, huvudsakligen blomkål och huvudkål. Brodern insjuknade år 1976 och de tvingades sluta kålodlandet. Men fortfarande odlar Ahti och Irma grönsaker till husbehov.

Hustru hittades i grannbyn

Irma kommer från Lepsämä by som är en del av Nurmijärvi socken. Ahti berättar att pojkarna i Vihtis och Nurmijärvi hade vissa skärmytslingar. När de växlat ringar gick han på uppköp till bybutiken. Handelsmannen såg hans ring och gratulerade honom. Han frågade varifrån hans flickvän var. Jag berättade att hon var från Lepsämä. Handelsmannen undrade hur jag vågat skaffa en flicka från grannbyn. "Är du inte rädd att pojkarna i Lepsämä blir arga på dig?" frå-

gade han. Inte är jag rädd, svarade jag.

Irma och Ahti har varit gifta i 40 år. De har två döttrar. Den ena dottern bor i Helsingfors och den andra i Jyväskylä. De har också redan ett barnbarn.

Ahti och Irma ser ut som ett samspelt par. Ahti berättar att de utför hemarbetena tillsammans. På morgonen kokar han morgonkaffet så att Irma kan sova längre. Han kokar kaffet enligt sitt eget recept: två liter kokande vatten, med ett exakt mått en lämplig mängd grovmalet kaffe som får koka 15 minuter. Dagskaffet kokas med kaffekokare.

Irma å sin sida lagar maten. Jag frågar vilken Ahtis favoriträtt är. Ahti konstaterar bara att Irma gör mångsidig och god mat. Mellan raderna kan man läsa att soppor och lådor hör till favoriterna. Också många dövblinda har haft en möjlighet att prova på Irmas recept. Ett par gånger i månaden går de tillsammans till konditions-salen.

Vi sitter vid kaffebordet och jag smakar på Irmas pirog och konstaterar att den smakar utmärkt! □

Mitt i prick med vibrationssikte

*Hannu Pietikäinen
Jaakko Tiitinen*

Dövblinda har hittills skjutit med luftgevär huvudsakligen tillsammans med tolk eller assistent. Hannu Pietikäinen från Kuulopiiri Ky i Jyväskylä har planerat och utfört en prototyp av ett siktsystem som lämpar sig för dövblinda. Den nya tillämpningen ger den dövblinda en bättre möjlighet att skjuta på egen hand. Den nuvarande prototypen är på försöksstadiet. Man vill nu få fram brukarerfarenheter och förbättringsförslag.

Ny inledning via kombination av gammalt

Den nuvarande apparaturen är en tillämpning där man utnyttjar redan planerade delar och delar som används idag. Den har kombinerats med det österrikiska Swarovski-siktsystemet som används av synskadade. I det reagerar siktet på en klar ljuspunkt som finns på måltavlan. I mitten av siktpunkten hör skytten via hörlurar som kopplats till siktapparatens ett högt, klart ljud. Då vapnet riktas åt sidan blir tonen lägre.

Då den dövblinda skjuter kan han samtidigt utnyttja och stöda sig på både ljud och vibration då han siktar. Den ljudsignal som kommer till den dövblindas vibrationssikte leds först till en mellanförstärkare. Den förstärker signalen så att den lämpar sig för vibrationsförstärkaren. Via vibrationsförstärkaren får man alltså ljudsignalen som kommer från siktet ändrad till vibrationer.

Vibratoren är ca 10 cm i diameter. Skytten kan t.ex. placera vibratoren i bröstfickan. Detta stör inte själva skyttet. Vibratoren i fickan vibrerar tills skytten har siktat in sig på den klaraste ljuspunkten på tavlan. Där slutar vibrationerna. Om det klara ljuset har placerats mitt i prick så är träffen också mitt i prick. Då man använder vibrationssiktet kan man omvandla vibrationen i vibratoren enligt skyttens önskemål. □

Om man nu snubblar över alla runda bollar - än sedan då

Timo Peltomäki

Under min skoltid "ballade" jag alltid på när det gällde idrott. Det berodde på att jag faktiskt svårt med alla bollar. Ibland var det en boboll som mitt slagträ inte kunde träffa. Ibland var det en hård volleyboll som jag fick mitt i plytet. Det fanns också andra bollar som jag inte ens minns namnet på. De andra formerna av idrott var inte heller något nöje, men hur spelar man när man inte ser det viktigaste spelredskapen? Alltför ofta stod jag vid utkanten av planen för att inte vara i vägen.

Jag gick i en skola för seende, och på den tiden hade lärarna ännu ingen information om hur Ushers syndrom påverkar synen. Under gymnasietiden beaktade man min situation på ett bättre sätt. Man började söka fram en lämplig idrottsform för mig och kom fram till simning. Också jag tyckte bäst om det. Under gymnastiklektionerna gick jag ensam för att simma. Jag kunde nog ensam

hitta till simhallen och därifrån och till och med simma där, men läraren ansåg inte att jag kunde delta i handled gymnastik tillsammans med de övriga i klassen. Vi hade naturligtvis också gemensamma simturer.

En gång bestämde sig läraren för att mäta min synförmåga under en av dessa simturer. Eftersom jag inte kunde se numret på mitt omklädningskåp placerade han en pojke som vakt då det var min tur att simma från den ena ändan av bassängen till den andra. "Tag emot honom om han tänker slå huvudet," sade han åt pojken. Jag slog inte huvudet och jag hade inte ens den sämsta tiden då tiderna jämfördes.

Efter skoltiden tillfredställde jag mitt motionsbehov genom promenader och simning. Men en dag ringde man upp mig och frågade om jag ville komma på målbollsträning. Jag hade mina farhågor. Det gällde igen bollar. Jag beslöt mig trots allt för att delta eftersom det ju var en idrottsform som var lämplig för synskadade. Äntligen en gren där man beaktar mig sådan som jag är, tänkte jag hoppfullt. Till en början fungerade allting bra. Men sedan måste man lägga skydd för ögonen så att man inte såg någonting. "Lyssna på ljuden från bollen och från de övriga spelarna så kan du följa med situationen", uppmanade man mig. Men jag hörde ju inte. Slutresultatet

var detsamma som under skoltiden. Lagidrott är ingenting för mig.

Det tog lång tid innan jag hittade en motionsform som passade mig. Det bästa för mig är att jag idrottar bara för och mot mig själv. På senare tid har jag hittat mig själv på de dövblindas verksamhetscenters gym. Jag har en egen tur: en timme träning och en timme bastubad. Först knäpper jag på bastun. Jag värmer upp mig med tånjningar och efter det en tur på motionscykeln. Jag går igenom alla redskap i en bestämd ordningsföljd. Mellan motionspassen dricker jag vatten. Jag går framåt i min egen takt. Jag lägger till tyngder när jag känner för det. Och som kronan på verket - hettan i bastun. Jag har blivit instruerad hur jag skall använda de olika redskapen så det är tryggt för mig. Och det bästa är - ingen boll i siktet!

Jag håller på att få en ny känsla för idrott och motion i och med att den utgår från mig och mina behov. Jag har till och med börjat fundera att alla bollar inte är så omöjliga. Till och med bowlingbollen lär alltid skall rulla bort ifrån människan. Det spelar man ju också i lag, men trots det kan var och en koncentrera sig på sin egen insats. Och bollen kommer ju alltid tillbaka i den där maskinen och stannar där så man kan ju inte snubbla över den. □

Moderskapets lycka!

Elsi Kauppinen förlänades Finlands Vita Ros ordens medalj

Text och bild: Katri Pyykkö

På Mors Dag den 12 maj förlänades Elsi Kauppinen tillsammans med 36 andra mödrar Finlands Vita Ros orden, I klass medalj med guldkors. Festen ordnades av Mannerheims Barnskyddsförbund tillsammans med Social- och hälsovårdsministeriet i Ständerhuset.

Omsorgsminister Eva Biaudet fäste medaljerna på mödrarnas bröst. President Tarja Halonen och utskottsrådet Pentti Arajärvi var närvarande. De gratulerade alla mödrar som erhölet medalj, Elsi Kauppinen som den första. Programmet innehöll också festtal och program av barn.

Elsi var inte nervös inför tillställningen. Det kändes trevligt både att få medaljen på bröstet och att skaka hand med presidenten och hennes make. Elsi tecknade "god dag" åt presidenten. Hon njöt av den högtidliga tillställningen.

Som tolk hade Elsi sin dotter Marja. Sonen Ari var med bland publiken. Det

är nu första gången en dövblind mor får denna utmärkelse. Tidigare har medaljen förlänats en mor vars barn varit dövblinda.

Moderskapet - lycka och omsorg

Elsi från Enontekis började sin skolgång som 7-åring i Uleåborg. Sin make Matti träffade Elsi år 1958. Matti är hörselskadad. Till yrket är Matti svetsare men han har redan gått i pension. I maj fyllde han 80 år.

Matti och Elsi gifte sig 1964. Det första barnet Ari föddes samma år. År 1965 föddes Marja, Pekka föddes 1966 och Jaana 1968. Ännu år 1976 föddes aftonstjärnan och överraskningen Veli. Han liksom de övriga barnen har redan flyttat bort hemifrån och är radioreporter i Helsingfors. Man kan höra honom alla morgnar klockan sex i Radio Mafia säger Elsi skrattande.

Ari berättar att barnen först lärde sig

På bilden erhåller Elsi Kauppinen sin egen av omsorgsminister Eva Biaudet år 2002.

kommunicera med sin mamma med hjälp av fingeralfabetet. Efter det följde teckenspråket. Alla barn har lärt sig teckenspråket. Marja fungerade i början av 80-talet som studietolk. Pekka har en tvåårig utbildning som teckenspråkstolk men numera är han radionätsplanerare vid Telia. Matti och Elsi har redan 10 barnbarn. Den äldsta är 19 år och den yngsta ett halvt år. Ett av barnbarnen har Usher.

För Elsi betydde moderskapet lycka. Hon njöt av att sköta barnen också om det innebar en hel del oro. Hon var speciellt orolig över barnens framtid när hennes syn började försäm-

ras 1969. Då Veli föddes var hon redan fullständigt dövblind.

Pattijoki, en bra kommun att bo i

Elsi berättar att tiden före Pattijoki var tråkig då hennes syn började försämrats. Grannarnas barn hade för vana att reta Elsi. Hon var rädd för att sända ut de yngsta barnen. Barnen klarade sig bra konstaterar en glad Elsi.

Situationen förändrades då familjen Kauppinen flyttade till Pattijoki. Man hade börjat bygga ett eget hus där år 1969. Grannarna har varit trevliga och bra, berättar Elsi. Till och med så bra att initiativet till medaljen kom från grannarna, ordförande för kommunstyrelsen och hans hustru vilka är Elsis goda vänner.

Ari berättar att handikappservicen fungerat väl i Pattijoki. Nu håller kommunen på att inkorporeras med Brahestad och familjen Kauppinen hoppas att servicen fortsättningsvis skall fungera väl.

Aktivt med

Elis är en av grundarna av Finlands Dövblinda r.f. Hon berättar att hon kom med i föreningens verksamhet år 1971. Inger Lindgren rekommenderade att hon skulle delta i verksam-

heten. Då märkte Elsi att det också fanns andra dövblinda. Efter det har hon deltagit i många av föreningens verksamhetsformer.

Elsi är en aktiv medlem i Uleåborgs-klubben. Hon har också varit med och föreläst som representant för Finlands Dövblinda r.f. i en kommun där det inte funnits andra dövblinda. □

Republikens president Tarja Halonen skakade först hand med Elsi Kauppinen då hon gratulerade de mödrar som erhållit utmärkelsen år 2002.

Doftande minnesrika skatter

Eila Särkimäki

Dofter får en ofta att minnas det som varit. Doftupplevelsen kan vara en trevlig och positiv erfarenhet. Någon enstaka gång kan den också ge obehag. Ibland kan man inte minnas den eller det som ursprungligen åstadkommit upplevelsen. Man kan inte minnas tillräckligt med detaljer om tidigare upplevelser. Bara att upplevelsen på något sätt berör vårt innersta och tar fram någonting mycket bekant - något tidigare upplevt. Ibland minns man genom en doftupplevelse helt klart någon gammal sak från svunna tider alldeles som om den hade hänt för en stund sedan.

Upplevelser är viktiga för vårt sinne. Oftast för de med sig välbehag och påminner oss om trevliga upplevelser. De är en kraftkälla och mycket viktiga för oss dövblinda. En upplevelse vi själv haft är alltid mera äkta än en som vi fått via någon annan. Eftersom tiden förgyller våra minnen är våra doftminnen oftast mycket positiva. De är värdefulla minnen på samma sätt som de minnen man fått

via synen, hörseln och smaksinnet. Upplevelsen ger oss också en längtan tillbaka till det fina som skett, och ett minne vi har ger oss en möjlighet att återuppleva en erfarenhet.

Årstiderna doftar olika. Genom dem kan man komma ihåg någonting ljuvligt och fint. Vårens dofter väcker oss och ger oss kraft att förnyas och växa. Inom oss gror längtan efter förnyelse på våren. Vårens dofter väcker ofta inom oss hoppet om den kommande minnesrika sommaren. Vi har många förväntningar och förhoppningar på sommaren. Sommaren är förälskelsens och kärlekens tid. Romantik i en romantisk, underbart doftande, varm och ljus omgivning.

Doften av nytt gräs på våren ger förbud om sommarens ljuvlighet. Dofter, dofter, kärlekens miljontals dofter... Häggens doft alldeles i början av sommaren ger mig en festlig, lättad, men samtidigt längtansfull känsla. Till tonerna av sommarpsalmen och häggdoften avslutades studietiden under festliga former. Samtidigt var det tiden för avsked. Många vänskapsförhållanden bröts då, så gjorde också den första kärleken. Jag for ofta på grönbete med en mycket osäker känsla speciellt om jag inte skulle återvända till samma ställe på hösten. Som gravt hörsel- och synskadad är det alltid arbetsdrygt att slå in på nya stigar. □

Dofternas bilderbok

Oiva Hellman, foto R. Karisaari

För min egen del kunde jag tala om en verklig bilderbok av dofter och smaksensationer då jag talar om delar av mitt förflutna. Minnen av arbeten i trä och doften av olika träslag och tjära hör intimt samman med min barndom.

Detsamma gäller doften av mat eftersom min barndom och ungdom hörde ihop med den s.k. kupongtiden. Alla mat uppskattades då. Ännu idag hör doften av vissa brödsorter och vissa smaksensationer starkt ihop med minnen från den tiden.

Det är speciellt en jul som förblivit i mitt minne just av den anledningen att den ena huvudrätten bestod av en jullimpa av råg som min mor bakat och den andra av en ugnstekta grisbit, alltså ingen julskinka. Där fanns också några skalade kokta potatisar, men de räckte inte till för alla åtta familjemedlemmar.

Eftersom min far, min farfar och min farbror var forna tiders stockhuggare kan jag minnas doften av färska

stockar och byggnader då jag t.ex. ser en ny byggnad i min omgivning. Doften av tjära som numera sällan "träffar" näsan samt historier och bilder som berättar om gångna tider påminner mig om delar av min barndom.

Som liten pojke, långt innan jag började skolan, var jag om vårarna tillsammans med min farfar vid tjärbränningen. Jag minns ännu med nostalgi de vårmorgnar när jag tillsammans med min äldre bror gick för att avlösa farfar från nattskiftet så att han kunde gå och lägga sig. På tu man hand vaktade vi tjärgraven och uppehöll en lämplig eld.

Ännu flera dagar efter det tjärbränningen var över luktade vi tjära och våra ansikten och armar var sotsvar-ta. Ännu idag då jag ser bilder av gammal strandbebyggelse i böcker eller tidningar sköljer starka minnen över mig av tjärade båtars och för-mulnande vassruggars sömniga och mystiska dofter.

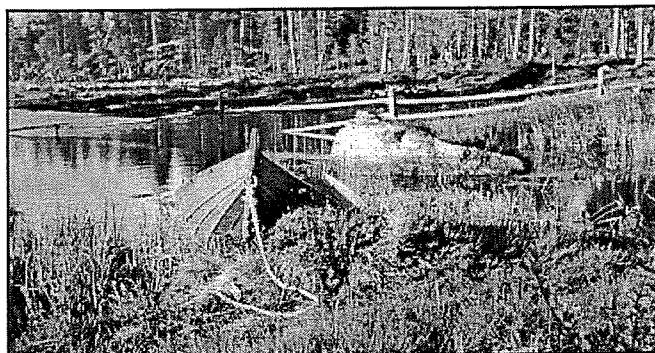
Denna doft av båtar och vass kan jag nästan vidröra och den var en del av dåtida stränders fullständiga frid-

fullhet. Denna frid stördes delvis av den doft av mognande äpplen som kom från höstens trädgårdar.

Då jag på sensommaren rör mig ute i naturen och t.ex. stöter på ett bi som på sin sena färd har suttit stelfrusen på någon blomma, kan detta möte i mina tankar föda fram en verklig "bilderbok" av dofter och bilder. Jag kan levande förnimma dofterna av en morgon för länge sedan då jag gick till skolan genom åkrarnas och ängarnas höstliga harmoni.

Då jag ser på bilder av gamla hus har jag ofta funderat över hur byggarna har sett ut och vilka dofter de lämnat efter sig i huset. I vissa byggnader finns det nämligen sådana karaktäristiska dofter som förblir i dem under årtionden och vars ursprung man inte ens med god fantasi kan förklara.

Allmänt taget anser jag att människan har mycket att tacka Skaparen för. Vi har fått möjligheter att via våra sinnen vara med i denna naturens medvetenhetsström. Ur den kan man ösa ny livsenergi. □

Systemet med personlig assistent utvecklas

Katri Pyykkö

Enligt handikappservicelagen är den som är i behov av hjälp den personliga assistentens arbetsgivare. Man får helt eller delvis ersättning av kommunen för att avlöna assistenten. Många handikapporganisationer arbetar på att assistenten bör vara en subjektiv rätt.

Handikappserviceförordningen definierar vem som skall ha rätt till assistent. Man får assistent om man i stor utsträckning behöver hjälp hemma med de dagliga sysslorna, eller utanför hemmet för att sköta ärenden, för studier, fritidssysselsättningar eller i arbetet osv.

Det finns problem i assistentverksamheten. Tillgången på service varierar i olika delar av Finland. Assistenternas arbetsrättsliga ställning är oklar. Deras arbetsgivare, den handikappade eller sjuka personen har inte tillräcklig kunskap om den arbetsrättsliga ställningen. Den som absolut behöver en assistent har inte alltid kunskap eller förmåga att fungera som assistentens arbetsgivare. Assistenterna saknar utbildning för sitt

arbete och deras lön varierar slumpmässigt.

Innan omsorgsminister Osmo Soini-vaaras arbetsförhållande avslutades tillsatte han en arbetsgrupp som skulle utreda assistentsystemet. Arbetsgruppens mål är att utveckla en modell enligt vilken kommunen betalar assistentutgifterna för 20 timmar i veckan. Kostnaderna för de timmar som överskrider detta skulle man dela med Fpa. Kommunerna skulle betala 30 % och Fpa 70 %. Arrangemanget skulle balansera kostnadsfördelningen mellan kommunerna. Fpa skulle få inkomsterna överförda från kommunernas allmänna statsandelar. Kommunförbundet har ställt sig relativt positivt till förslaget.

Arbetsgruppen har tid att utföra sitt uppdrag till slutet av maj. Målet är att införa det nya systemet redan nästa år.

Källor: Korppi, Martti: Työryhmä tutkimaan henkilökohtaisen avustusjärjestelmän kehittämistä. Invalidityö 6/2000 s. 6-7. Könkkölä, Kalle: Avustajat lisää. Vanessa 1/2002 s. 2. □

Definition av dövblindhet och organisationens service

Terhi Pikkujämsä

Den samnordiska definitionen av dövblindhet godkändes år 1981. Definitionen godkändes av handikappkommissionen som är underställd Nordiska ministerrådet. Definitionen är en samnordisk definition som en arbetsgrupp bestående av dövblinda föreslog år 1971. Den har kompletterats med utlåtanden avgivna av specialläkarkonferenser. En modernisering av definitionen har diskuterats t.ex. under möten som de nordiska dövblindorganisationerna hållit under 1990-talet. Vår egen organisation har också gjort sin egen definition som har diskuterats vid det Nordiska ordförandemötet.

Både enligt den gamla definitionen och vår egen organisations definition är definitionens kärna att dövblindhet och syn- hörselskada medför funktionella problem. Kombinationen av synskada och hörselskada försvårar kommunikationen, samspelet, erhållandet av information, möjligheterna att röra sig och orientera sig i omgivningen. Dövblindhet förutsätter användningen av speciella kommunikationsmetoder.

Hörsel- synskada bör bedömas i människans vardag

Användningen av definitionen funktionell dövblindhet medför vissa problem. Hörselskada och synskada är inom läkarvetenskapen definierade genom sifferklassificeringar. Dessa klassificeringar avgör också vilket slag av hjälpmedel och andra förmåner en person har möjlighet att erhålla.

Klassificeringen i sig själv berättar inte i vilken utsträckning en person förmår använda sin resterande syn eller hörsel. Situationen kan bäst bedömas i personens vardagsmiljö. De medicinska definitionerna på hörsel- och synförmågan är då till stöd för hur man bedömer den funktionella hörsel- och synskadan. För den skull borde den hörsel- synskadade personen berätta om dessa problem i vardagslivet på öron- och ögonläkarens mottagning. Då kunde läkaren bättre bedöma skadans negativa inverkningar.

Redan för ett stort antal år sedan bestämde man att centralsjukhusens

ögonklinik borde avgöra huruvida en person hör till gruppen dövblinda eller till gruppen gravt hörsel- synskadade. Men problemet ligger i det att öronläkaren endast i ett fåtal fall beaktar de funktionella problem en nedsatt syn för med sig och ögonläkaren de funktionella problem en hörselskada för med sig.

Medicinsk definition av synskada

Synskadan definieras på olika sätt. Den allmänna definitionen är att man anser en person vara synskadad om han har en nedsatt synförmåga som i hög grad försvårar funktionerna i det dagliga livet. Numera använder man Världshälsoorganisationen WHO:s definition. Som synsvag betraktas en person vars synskärpa på det bättre ögat efter bästa möjliga korrektion är under 0.3 eller vars syn av annan anledning på motsvarande sätt försvagats. I WHO:s definition räknas grupperna 1. måttlig synsvaghet och 2. uttalad synsvaghet hit.

Som gravt synskadad (blind) räknas en person vars bättre öga efter bästa möjliga korrektion är under 0.05 eller vars synfält är under 20 grader. Enligt WHO:s definition är gravt synskadade inom grupperna 3. gravt synskadade /små synrester, 4. grav synskada /mycket små synrester och 5. grav synskada / inga synrester

Medicinsk definition på hörselskada

Hörselskador klassificeras på liknande sätt. WHO:s och Europeiska unionens klassificering av hörselskador indelar hörselskadorna i grupperna lindrig, medelgrav, grav och mycket grav. Svårighetsgraden hos hörselskadan kan beskrivas med så kallade sociala hörselbegrepp. Då den sociala hörseln är intakt klarar sig en person utan problem t.ex. i diskussioner. Gränsen för den sociala hörseln anser man ofta vara en nedsättning upp till 30 dB. En 60 dB hörselnedsättning stör redan klart uppfattningen av normalt tal. Det är omöjligt att uppfatta tal utan hjälp av hörrapparat om hörseltröskeln är över 90 dB.

Hörsel- synskada - inte endast siffror

Man kan inte få fram kvaliteten på hörsel- synskadan endast med hjälp av siffror. Man måste fundera över hur mycket problem i den dagliga verksamheten avsaknaden av hörsel och syn för med sig. Dessutom bör man beakta personens ålder och avgöra om hon/han behöver färdigheter som kompenserar förlusterna av hörsel och syn. Det inverkar också om hörseln och / eller synen degenrerar.

Då man ansöker om medlemskap i Finlands Dövblinda r.f. bör det av läkarintyget framgå hörsel- synskadans diagnos samt en noggrannare klarläggning av synen och hörseln.

Den som ansöker om medlemskap bör dessutom nuförtiden ha en bedömning utförd av distriktsekreteraren över den funktionella negativa effekten. Distriktsekreteraren besöker klientens hem och diskuterar igenom de negativa effekterna av syn- och hörselskadan. Den ledande distriktsekreteraren bekräftar utvärderingen.

På basen av läkarintyg kan en gravt synskadad och en gravt hörselskadad bli medlem. Men för en gravt synskadad kan också en medelsvår hörselskada medföra väldigt många problem i vardagslivet och vice versa.

Åldringarna som distriktsekreterarverksamhetens klienter

I distriktsekreterarverksamheten betjänar man klienter, inte endast organisationens medlemmar. Man ger service åt samtliga gravt hörsel- synskadade och dövblinda som behöver tjänsterna.

Då vi blir äldre försvagas allas hörsel och syn. Bland de nya personer som kommer med i föreningens verksamhet finns många över 65 år, t.o.m.

över 75 år. Försämringen i syn och hörsel hör till den nedgång i livsfunktionerna där det inte finns några botemedel. Åldringar har samma problem i det vardagliga livet som yngre personer har. Dessutom kan situationen förvärras av många andra sjukdomar. Människorna behöver information om olika förmåner, serviceformer, hjälpmedel, möjligheter till fritidssysselsättning osv. Kommunikationsvårigheterna kan isolera en person fastän han bor på en anstalt.

I distriktsekreterarverksamheten har vi tvingats börja fundera över hur arbetstiden skall räcka till. Samarbetet med kommunernas socialbyråer bör effektivieras. Vårdansvaret för åldringarna hör till hemkommunen. Ingen får dock lämnas vind för våg om någon överförs till oss som klient. Som de enda i Finland erbjuder vår förening också ett antal andra serviceformer som är lämpliga för personer, som då de blir äldre, förlorar sin hörsel och syn.

Källor:

Matti Ojamo: Näkövammarekisterin vuosikirja, De Synskadades Centralförbund 2000.

Viita, Heli; Huttunen, Kerttu; Sorri, Martti: Korvat ja Kuuleminen, Finlands Dövblinda r.f. 1998. □

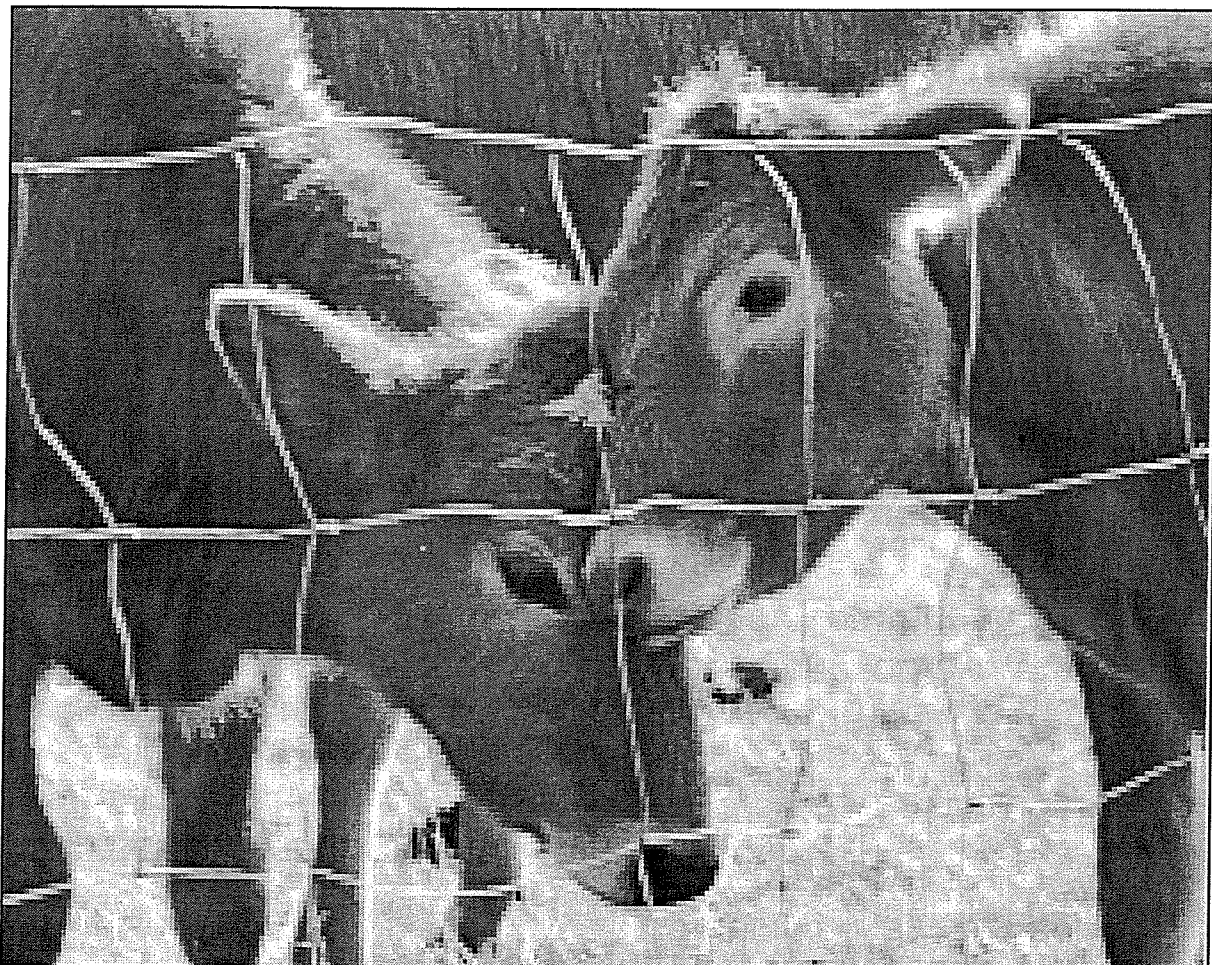

Tio frågor

1. Vilket är 2003 Europeiska unionens temaår?
2. Hur lång är kinesiska muren?
3. I vilket fotbollslag spelar för närvarande den finländska fotbollsspelaren Jari Litmanen?
4. Vem var Eugen Schauman?
5. Vem fick årets Kaarina Helakisa litteraturpris?
6. Vilka fick det första Nobels fredspris år 1901?
7. Vad är UNHCR?
8. Vilket är Finlands vanligaste träslag?
9. Vad är hieroglyfer?
10. Hur många självständiga stater finns det idag i världen?
5. Författaren Tuija Lehtinen erhöll Kaarina Helakisa priset. Priset delas främst ut för barn- och ungdomslitteratur. Detta skedde också i år. Prissumman är 25 000 gamla mark. Otavan Kirjasäätiö delar ut priset.
6. Det första Nobels fredspriset 1901 tillföll Röda Korsets grundare Henry Dunant och Frédéric Passy. Röda Korsets internationella kommitté var också på förslag till priset. Kommittén har tilldelats fredspriset senare åren 1917 och 1944 samt år 1963 tillsammans med organisationen Röda halvmånen.
7. UNHCR är FN:s flyktingorganisation.
8. Finlands allmännaste träslag är tallen.
9. Hieroglyferna är de gamla egyptiernas skrivtecken. Man har kunnat läsa dem först efter år 1822 då Jean Francois Champollion kunde tyda deras hemlighet.
10. Antalet självständiga stater är i detta nu 220. Den senaste stat som fått sin självständighet är Öst-Timor. □

Svar:

1. År 2003 är de Handikappades år i Europa.
2. Kinesiska muren är över 6000 km lång. Den byggdes för över 2000 år sedan.
3. Jari Litmanen spelar i Liverpools fotbollslag i Storbritannien.
4. Eugen Schauman sköt den 16 juni 1904 Finlands ryska generalguvernör Nikolai Bobrikov och sig själv.

Riku och Roope

Foto: Raili Karisaari

KÄNSELSPRÖTET 28.årgången, ISBN 0358-2280,

Utgivare: Föreningen Finlands Dövblinda rf.

Redaktören: Chefredaktör Katri Pyykkö, tel. & texttel. (09) 54953521, Redaktör Raili Karisaari, tel. & texttel. (09) 54953521, email: tiedotus@kuurosokeat.fi och NKL frontdoor.

Redaktionsråd: Riitta Ruissalo (ordf.), Pirjo Aflecht, Pekka Jaakola, Pekka Juusola, Pentti Kähkönen, Raili Karisaari (sekr), Katri Pyykkö.

Årgång 25 e. Tidningen utkommer 6 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt, i NKL server och svenskspråkig översättning.

Abonemang och adressändring: Föreningen Finlands Dövblinda rf, Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors. Tel. (09)5495 350, texttel. (09)5495 3526, fax (09) 5495 3517, email: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, Internet: <http://www.kuurosokeat.fi/se/>